

τερο αυστηρή από την προβλεπόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 4.

Από αυτό έπεται ότι η χορήγηση της μιας από τις παροχές που αφορούν οι εν λόγω δύο διατάξεις δεν προδικάζει τη χορήγηση της άλλης, ούτε αναγνωρίζοντας αυτόματα το δικαίωμα επί της παροχής, αλλά ούτε και αποκλείοντάς το.

3. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης απονέμει δεσμία εξουσία στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, η οποία οφείλει να λάβει την ειδική και αιτιολογημένη απόφαση που αναγνωρίζει δικαίωμα επιδόματος στέγης, μόλις διαπιστώσει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή.

Στην υπόθεση 65/83,

GABRIELLA ERDINI, υπάλληλος της γραμματείας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Jean-Noël Louis, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Nicolas Decker, δικηγόρο 16, avenue Marie-Thérèse,

προσφεύγουσα,

κατά

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενου από τον John Carbery, σύμβουλο της νομικής υπηρεσίας της γενικής γραμματείας του Συμβουλίου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον H. J. Pabbuwe, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 100, boulevard, Konrad-Adenauer

καθού,

που έχει ως αντικείμενο τη χορήγηση επιδόματος στέγης

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους Y. Galmot, πρόεδρο τμήματος, U. Everling και K. Κακούρη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. Jung, εισηγητής

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα περιστατικά της υπόθεσης, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά

1. Δυνάμει του άρθρου 67, παράγραφος 1, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων, τα οικογενειακά επίδομα περιλαμβάνουν κυρίως το επίδομα στέγης, ίσο με το 5% του βασικού μισθού και όχι κατώτερο από 3 568 βελγικά φράγκα το μήνα, καθώς και το επίδομα συντηρούμενου τέκνου ίσο με 4 881 βελγικά φράγκα.

Σχετικά με το επίδομα συντηρούμενου τέκνου, το άρθρο 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων ορίζει ότι

«δύναται κατ' εξαίρεση να εξομοιωθεί προς συντηρούμενο τέκνο, κατόπιν ειδικής και αιτιολογημένης αποφάσεως της αρμοδίας για διορισμούς αρχής που λαμβάνεται βάσει αποδεικτικών εγγράφων, κάθε πρόσωπο, έναντι του οποίου ο υπάλληλος έχει νομίμως υποχρεώσεις διατροφής και του οποίου η συντήρηση συνεπάγεται γι' αυτόν σημαντική επιβάρυνση».

Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του παραρτήματος VII,

«δικαιούται επίδοματος στέγης:

α) ο έγγαμος υπάλληλος·

β) ο υπάλληλος ο οποίος διατελεί εν χρεία, έχει λάβει διαζύγιο ή είναι χωρισμένος ή άγαμος και έχει ένα ή περισσότερα συντηρούμενα τέκνα κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφοι 2 και 3·

γ) με ειδική και αιτιολογημένη απόφαση της αρμοδίας για διορισμούς αρχής, λαμβανομένη βάσει αποδεικτικών εγγράφων, ο υπάλληλος ο οποίος, αν και δεν πληροί τις προβλεπόμενες στις περιπτώσεις α) και β) προϋποθέσεις, αναλαμβάνει εν τούτοις πραγματικά οικογενειακά βάρη».

2. Η προσφεύγουσα, άγαμη, ιταλικής καταγωγής, είναι υπάλληλος, με τον βαθμό C 1, στη γενική γραμματεία του Συμβουλίου από την 1η Αυγούστου 1972.

Το 1978, τα ατομικά εισοδήματα της μητέρας της προσφεύγουσας, που ζούσε στην Ιταλία, ήταν λιγότερα από 10 000 βελγικά φράγκα το μήνα και δεν επαρκούσαν για να εξασφαλίσουν τη στέγαση και συντήρησή της. Ήλθε λοιπόν στις Βρυξέλλες να συγκατοικήσει με την προσφεύγουσα, η οποία, από τότε, συμβάλλει, σε μεγάλο βαθμό, στα έξοδα συντήρησης της μητέρας της. Σύμφωνα με ιατρική δεδαιώση της 6ης Ιουνίου 1983, η κατάσταση της υγείας της μητέρας της προσφεύγουσας απαιτεί να ζει με την κόρη της.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφεύγουσα ζήτησε να τύχει του ευεργετήματος της εξομώσεως της μητέρας της με συντηρούμενο τέκνο υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή χορήγησε στην προσφεύγουσα το ευεργέτημα αυτό, με ισχύ από 1ης Νοεμβρίου 1978.

3. Στις 23 Ιουλίου 1981, η προσφεύγουσα υπέβαλε στο διευθυντή διοικήσεως της γενικής γραμματείας του Συμβουλίου αίτηση με την οποία ζητούσε να της χορηγηθεί το προβλεπόμενο από το άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII

επίδομα στέγης· ισχυρίστηκε ότι το γεγονός ότι η μητέρα της κατοικούσε μαζί της και συντηρείτο από την ίδια, την εξομοίωσε με «αρχηγό οικογενείας», και αναφέρθηκε εξάλλου στα δικαιολογητικά έγγραφα βάσει των οποίων είχε γίνει δεκτή η εξομοίωση της μητέρας της με συντηρούμενο τέκνο.

Με υπηρεσιακό σημείωμα της 25ης Σεπτεμβρίου 1981, ο διευθυντής διοικήσεως πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι η αίτησή της δεν μπορούσε να γίνει δεκτή διότι η εξομοίωση ενός προσώπου με συντηρούμενο τέκνο δεν παρείχε δικαίωμα επιδόματος στέγης και διότι τα έγγραφα στα οποία αναφερόταν η προσφεύγουσα δεν δικαιολογούσαν τη λήψη δύο κατ' εξαίρεση αποφάσεων για το αυτό πρόσωπο.

Στις 12 Νοεμβρίου 1981, η προσφεύγουσα απεύθυνε προς το διευθυντή διοικήσεως υπηρεσιακό σημείωμα στο οποίο ανέπτυξε νομικά επιχειρήματα από τα οποία, κατά την άποψή της, προέκυπτε ότι πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, χωρίς να είναι αναγκαία η λήψη κατ' εξαίρεση απόφασης. Ζητούσε, επομένως, από το διευθυντή διοικήσεως να επανεξετάσει την απόφασή του.

Στις 5 Ιουλίου 1982, ο διευθυντής διοικήσεως πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι δεν μπορούσε να μεταβάλει την άποψη που ήδη είχε εκφράσει προφορικά, δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη είχε θεσπιστεί προκειμένου να καλύπτει περιπτώσεις διαφορετικές από την περίπτωση της προσφεύγουσας και διότι η πάγια και κοινή σε όλα τα όργανα διοικητική πρακτική δεν επέτρεπε την ταυτόχρονη εφαρμογή αυτής της διάταξης και εκείνης που προβλέπει την εξομοίωση ενός προσώπου με συντηρούμενο τέκνο.

4. Στις 22 Σεπτεμβρίου 1982, η προσφεύγουσα υπέβαλε στη γενική γραμματεία του Συμβουλίου, διοικητική ένσταση βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ζητώντας να της χορηγηθεί επίδομα στέγης.

Με υπηρεσιακό σημείωμα της 17ης Φεβρουαρίου 1983, ο γενικός γραμματέας του Συμβουλίου απέρριψε το αίτημα αυτό υποστηρίζοντας ότι από την εξέταση του φακέλου της προσφεύγουσας είχε διαπιστωθεί αφενός ότι η μητέρα της διέθετε ορισμένους πόρους και αφετέρου ότι είχε ήδη λάβει απόφαση εξομοίωσης της μητέρας της προσφεύγουσας με συντηρούμενο τέκνο. Επομένως δεν θεωρούσε δυνατή τη λήψη ειδικής και αιτιολογημένης απόφασης που να χορηγεί στην προσφεύγουσα το επίδομα στέγης.

Εξάλλου διαβεδαίωνε ότι η απορριπτική αυτή απόφαση είχε ληφθεί στα πλαίσια μιας δίκαιης πρακτικής, η οποία δεν εισήγγε διακρίσεις ανάμεσα στην προσφεύγουσα και τους υπαλλήλους που βρίσκονταν σε ανάλογη με τη δική της κατάσταση.

II — Έγγραφο διαδικασία και αιτήματα

1. Με την παρούσα προσφυγή, η οποία ασκήθηκε με δικόγραφο που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Απριλίου 1983, η προσφεύγουσα εμμένει στο αίτημά της να της χορηγηθεί επίδομα στέγης και ζητεί από το Δικαστήριο:

1. ως κύριο αίτημα:

να κηρύξει άκυρη και χωρίς ένομο αποτέλεσμα την απόφαση της 5ης Ιουλίου 1982, με την οποία ο διευθυντής διοικήσεως αποφάσισε να μη χορηγηθεί στην προσφεύγουσα το επίδομα στέγης βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων·

να διαπιστώσει ότι η προσφεύγουσα συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης,

και κατά συνέπεια να αποφασίσει ότι η προσφεύγουσα δικαιούται επίδομα στέγης από την ημέρα υποβολής της

αίτησης, δηλαδή από τις 23 Ιουλίου 1981·

2. εφόσον παρίσταται ανάγκη

να κηρύξει άκυρη και χωρίς έννομο αποτέλεσμα την απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1983 με την οποία ο γενικός γραμματέας του Συμβουλίου, υπό την ιδιότητά του ως αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, απέρριψε ρητά την ένσταση που είχε υποβάλει ιεραρχικά η προσφεύγουσα·

3. να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

2. Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει τα αιτήματα της προσφεύγουσας ως αβάσιμα, και

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα έξοδα τα οποία δεν φέρει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 70 και 95, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας, το καθού.

3. Η έγγραφη διαδικασία εξελίχθηκε κανονικά.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων που προβλήθηκαν κατά την έγγραφη διαδικασία

1. Όσον αφορά το *παραδεκτό* της προσφυγής, το Συμβούλιο θεωρεί ότι, τα κύρια αιτήματα, που επιδιώκουν την ακύρωση απόφασης του διευθυντού διοικήσεως, δεν είναι παραδεκτά, δεδομένου ότι μόνον οι αποφάσεις της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής. Αντιθέτως, η προσφυγή είναι παραδεκτή στο μέτρο που στρέφεται κατά της απόφασης της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής της 17ης Φεβρουαρίου 1983.

Η *προσφεύγουσα* υποστηρίζει ότι η προσφυγή της είναι παραδεκτή, εφόσον στρέφεται κατά αποφάσεως, που εμφανίζεται σαν πράξη αρμόδιου οργάνου, η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα και συνιστά την τελική κατάληξη της εσωτερικής διαδικασίας του οργάνου αυτού.

2. Όσον αφορά την *ουσία*, η *προσφεύγουσα* υποστηρίζει ότι, τόσο το δελγικό όσο και το ιταλικό δίκαιο, της επιβάλλουν υποχρέωση αρωγής έναντι της μητέρας της, και ότι, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης της υγείας της μητέρας της, δεν ήταν δυνατό να ανταποκριθεί στην υποχρέωση αυτή παρά μόνο παίρνοντάς τη να ζήσει κοντά της, στις Βρυξέλλες. Κατά συνέπεια, υφίσταται σημαντική οικονομική επιβάρυνση, με τη μορφή περισσότερο δαπανηρής κατοικίας, εξόδων ιατρικής περίθαλψης, εξόδων μετακίνησης για ένα άτομο σε άσχημη φυσική κατάσταση κλπ. Ισχυρίζεται δε ότι οι σημερινές αποδοχές της δεν της επιτρέπουν να αντεπεξέλθει στο σύνολο αυτών των επιβαρύνσεων.

Ο πρώτος ισχυρισμός, στον οποίο βασίζει η προσφεύγουσα το αίτημά της, στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή αναγνωρίζει στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή ορισμένη διακριτική εξουσία μόνον ως προς την εκτίμηση των πραγματικών βαρών που φέρει ο υπάλληλος. Λαμβάνοντας όμως την απόφαση να εξομοιωθεί η μητέρα της προσφεύγουσας με συντηρούμενο τέκνο, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή είχε αναγνωρίσει ότι πράγματι η προσφεύγουσα έφερε τα βάρη αυτά. Υποστηρίζει δε ότι δεν υφίσταται, αντιθέτως, καμία διακριτική εξουσία ως προς την εφαρμογή αυτής της διάταξης, εφόσον έχουν αναγνωριστεί τα οικογενειακά βάρη, και ότι κανένα κείμενο δεν επιτρέπει να αποκλειστεί ένας υπάλληλος από το δικαίωμα του επιδόματος στέγης λόγω του γεγονότος ότι έχει ληφθεί υπέρ αυτού απόφαση δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII. Αντιθέτως προς την τελευταία αυτή διάταξη, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή δεν διαθέτει στα πλαίσια του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, καμία εξουσία

εκτίμησης ως προς τη σκοπιμότητα της λήψεως της εν λόγω απόφασης, και ότι ο νομοθέτης θέλησε να αναγνωρίσει το δικαίωμα επιδόματος στέγης σε όλους τους υπάλληλους που πράγματι φέρουν οικογενειακά δάρη έναντι όλων των προσώπων τα οποία αποτελούν πράγματι την οικογένειά τους.

Ο δεύτερος ισχυρισμός της προσφεύγουσας στηρίζεται στην παραβίαση των αρχών της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Ως προς το θέμα αυτό, η προσφεύγουσα εκθέτει, πρώτον, ότι ο υπάλληλος που διατελεί εν χηρεία, έχει πάρει διαζύγιο, βρίσκεται σε νόμιμη διάσταση ή είναι άγαμος και ο οποίος έχει ένα ή περισσότερα συντηρούμενα τέκνα και, επιπλέον, ένα ή περισσότερα πρόσωπα που έχουν εξομοιωθεί με συντηρούμενα τέκνα, δικαιούται το επίδομα στέγης όπως και το επίδομα συντηρούμενου τέκνου, καθώς και την παροχή που προβλέπεται από το άρθρο 8 του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων για τα πρόσωπα που έχουν εξομοιωθεί με συντηρούμενα τέκνα. Αντιθέτως, ο άτεκνος υπάλληλος ο οποίος όμως φέρει τα ίδια οικογενειακά δάρη έναντι προσώπου που έχει εξομοιωθεί με συντηρούμενο τέκνο, δεν δικαιούται του επιδόματος στέγης και της παροχής που προβλέπεται από το άρθρο 8 του παραρτήματος VII, παρόλον ότι είναι εκτεθειμένος στα ίδια έξοδα συντήρησης και στέγασης. Δεύτερον, ο άγαμος υπάλληλος, ο οποίος φέρει πράγματι οικογενειακά δάρη έναντι προσώπου που έχει εξομοιωθεί με συντηρούμενο τέκνο, έχει ασυγκρίτως μικρότερη οικονομική άνεση από τον έγγαμο υπάλληλο, του οποίου ο σύζυγος εργάζεται, υπέρ του οποίου έχει επίσης ληφθεί απόφαση εξομοίωσης προσώπου με συντηρούμενο τέκνο, καθόσον ο τελευταίος λαμβάνει επιπλέον του επιδόματος στέγης και την παροχή που προβλέπεται από το άρθρο 8 του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

Το Συμβούλιο τονίζει πρώτον ότι δεν αποδεικνύεται ότι η μητέρα της προσφεύγουσας δεν μπορούσε, το 1978, να ζήσει παρά μόνο μαζί της στις Βρυξέλλες και ότι δεν υπήρχε για την προσφεύγουσα κανένας άλλος τρόπος για να εκπληρώσει την υποχρέωση διατροφής προς τη μητέρα της, παραδείγματος χάριν βρίσκοντας ένα ησυχαστήριο ή οίκο ευγηρίας στην Ιταλία. Ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι οι μηνιαίες αποδοχές της προσφεύγουσας, που πλησιάζουν τις 100 000 βελγικά φράγκα, συμπεριλαμβανομένου και του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου, είναι αρκετές ώστε να επιτρέπουν σε δύο άτομα να ζήσουν.

Όσον αφορά τον πρώτο ισχυρισμό της προσφεύγουσας, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι μία απόφαση περί εξομοίωσης ενός προσώπου με συντηρούμενο τέκνο δεν συνεπάγεται αναγνώριση του ότι ο εν λόγω υπάλληλος φέρει πράγματι οικογενειακά δάρη, και ότι κανένα κείμενο δεν προβλέπει τη χορήγηση επιδόματος στέγης σε έναν υπάλληλο ο οποίος συντηρεί ένα πρόσωπο που έχει εξομοιωθεί με συντηρούμενο τέκνο. Ισχυρίζεται ότι η ratio legis του άρθρου 1, παράγραφος 2, είναι να διευκολύνει τη διαβίωση του έγγαμου υπαλλήλου, ή εκείνου που έχει ένα ή περισσότερα συντηρούμενα τέκνα, και ότι προβλεπόντας, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, μια ειδική και αιτιολογημένη απόφαση, που λαμβάνεται βάσει αποδεικτικών εγγράφων, ο νομοθέτης παρέσχε στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή διακριτική εξουσία, που συνίσταται στην εκτίμηση της σκοπιμότητας και της νομιμότητας των λόγων που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος, και εκείνων οι οποίοι εμπνέουν την επίμαχη διάταξη. Η εφαρμογή, τόσο του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, όσο και του άρθρου 2, παράγραφος 4, θα πρέπει να βασίζεται σε

στενή ερμηνεία και σε ευρεία εξουσία εκτίμησης. Σύμφωνα με αυτά, μόνο σε έναν υπάλληλο του Συμβουλίου έχει, επί του παρόντος, αναγνωριστεί, με ειδική και αιτιολογημένη απόφαση, δικαίωμα επιδόματος στέγης: πρόκειται για ένα άτομο που έχει την επιτροπεία δύο ανηλίκων αδελφών, τους οποίους συντηρεί μετά το θάνατο των γονέων τους. Κατά την άποψη του Συμβουλίου, είναι αδιανόητο να λαμβάνονται δύο κατ' εξαίρεση αποφάσεις, δάσει των αυτών αποδεικτικών εγγράφων και για το αυτό πρόσωπο. Υποστηρίζεται ότι, η ανεπάρκεια των μέσων της προσφεύγουσας είχε ήδη ληφθεί υπόψη, κατά τη λήψη της αποφάσεως εξομοίωσης με συντηρούμενο τέκνο, και ότι αν τα αυτά περιστατικά ληφθούν για δεύτερη φορά υπόψη, για τη χορήγηση επιδόματος στέγης, αυτό θα είχε ως συνέπεια την εισαγωγή διακρίσεων, παραδείγματος χάριν έναντι των υπαλλήλων οι οποίοι εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις διατροφής προς τους γονείς τους, που ζουν στις χώρες καταγωγής τους, και οι οποίοι είναι εκτεθειμένοι σε πολύ μεγαλύτερα δάρη, ή έναντι των εγγάμων ατέκνων υπαλλήλων, οι οποίοι δεν λαμβάνουν παρά μόνο το επίδομα στέγης και όχι το επίδομα συντηρούμενου τέκνου.

Όσον αφορά το δεύτερο ισχυρισμό, το Συμβούλιο αμφισβητεί την ύπαρξη διάκρισης. Υποστηρίζει ότι ένας υπάλληλος χωρίς τέκνα δεν βρίσκεται στην ίδια θέση με έναν υπάλληλο που έχει τέκνα. Η δια-

φορά μεταχείρισης σ' αυτές τις περιπτώσεις, εξάλλου, προβλέπεται από το ίδιο το κείμενο του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Το γεγονός ότι ένας υπάλληλος εισπράττει τις αποζημιώσεις, που προβλέπονται από το άρθρο 8 του παραρτήματος VII, δεν είναι παρά μία ιδιαίτερη συνέπεια του δικαιώματος επιδόματος στέγης, του οποίου ο άγαμος υπάλληλος, χωρίς συντηρούμενο τέκνο δεν δικαιούται. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι υπάλληλοι που έχουν να εκπληρώσουν υποχρεώσεις διατροφής προς άλλα πρόσωπα, το κάνουν διαδιβάζοντας χρηματικά ποσά. Βεβαίως, ο υπάλληλος είναι ελεύθερος να επιλέξει τον πλέον πρόσφορο τρόπο για να τηρήσει τις υποχρεώσεις του, αλλά δεν έπεται ότι, το γεγονός ότι ένας υπάλληλος έχει επιλέξει να συντηρεί συγγενικό πρόσωπο κάτω από τη στέγη του, θα πρέπει απαραίτητως να συνεπάγεται δικαίωμα επιδόματος στέγης.

IV — Προφορική διαδικασία

Κατά τη συνεδρίαση της 24ης Νοεμβρίου 1983, αγόρευσαν η προσφεύγουσα, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Louis, και το Συμβούλιο, εκπροσωπούμενο από τον Carbery.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 1983.

Σκεπτικό

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 22 Απριλίου 1983, η Gabriella Erdini, υπάλληλος της γραμματείας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, άσκησε προσφυγή με την οποία ζητεί να ακυρωθεί η απόφαση που της αρνήθηκε τη χορήγηση του επιδόματος στέγης, το οποίο προβλέπεται από τα άρθρα 67 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων και I του παραρτήματος VII του κανονισμού αυτού, και να αναγνωρισθεί ότι δικαιούται το επίδομα αυτό.

- 2 Η προσφεύγουσα είναι άγαμη και άτεκνη. Το 1978, η μητέρα της προσφεύγουσας, που ζούσε μέχρι τότε στην Ιταλία, και της οποίας τα ατομικά εισοδήματα δεν επαρκούσαν για να εξασφαλίσουν τη στέγαση και τη συντήρησή της, η δε κατάσταση της υγείας της δεν της επέτρεπε πλέον να ζει μόνη, ήλθε για να εγκατασταθεί στις Βρυξέλλες, κοντά στην προσφεύγουσα, η οποία φέρει, κατά το μεγαλύτερο μέρος, τα έξοδα συντήρησής της. Για τη μητέρα της προσφεύγουσας υπήρχε, τουλάχιστο μέχρι το 1983, απόφαση εξομοίωσης με συντηρούμενο τέκνο, που είχε ληφθεί από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, και η οποία παρείχε στην προσφεύγουσα το δικαίωμα επί του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου.
- 3 Η προσφεύγουσα ζήτησε επιπλέον να της χορηγηθεί επίδομα στέγης, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Ο διευθυντής διοικήσεως της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα αυτό.
- 4 Μετά την υποβολή, από την προσφεύγουσα, διοικητικής ένστασης κατά της απόφασης αυτής, βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, ο γενικός γραμματέας του Συμβουλίου, ως αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, επικύρωσε την αρνητική απάντηση.

Επί του παραδεκτού

- 5 Το Συμβούλιο ισχυρίστηκε καταρχάς ότι, δεδομένου ότι μόνο οι αποφάσεις της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, υπόκεινται σε προσφυγή, αυτή δεν μπορεί να στραφεί κατά αποφάσεως του διευθυντού διοικήσεως, αλλά αποκλειστικά και μόνο κατά της αποφάσεως του γενικού γραμματέα, με την οποία απορρίπτεται η ένσταση της προσφεύγουσας.
- 6 Επ' αυτού, πρέπει να υπομνηστεί ότι η προσφυγή του άρθρου 91, παράγραφος 1, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης αφορά τη νομιμότητα πράξης της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, η οποία βλέπει τον υπάλληλο. Η προκαταρκτική της προσφυγής διαδικασία, που προβλέπεται από το άρθρο 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση της προσφυγής αυτής και όχι το αντικείμενό της.
- 7 Ακόμα και αν ο διευθυντής διοικήσεως δεν ήταν η ορισμένη από το καθού όργανο, σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, αρμόδια αρχή για να λάβει, ως προς την προσφεύγουσα, απόφαση όπως η επίδικη, δεν μπορεί να προσαφθεί στην προσφεύγουσα μομφή για το ότι εξέλαβε

ως απόφαση της αρμόδιας αρχής την αρνητική απάντηση, λαμβανομένης υπόψη της ιδιότητας της αρχής από την οποία προερχόταν η εν λόγω αρνητική απάντηση. Ο γενικός γραμματέας εξάλλου, ο οποίος είναι ο ίδιος η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, αποφαινόμενος, σύμφωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, επί της ενστάσεως της προσφεύγουσας, επικύρωσε την προηγούμενη απόφαση του διευθυντή διοικήσεως.

- 8 Η ένσταση που προβάλλεται από το Συμβούλιο είναι επομένως απορριπτέα.

Επί της ουσίας

- 9 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δικαιούται το επίδομα στέγης, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, εφόσον φέρει πράγματι έναντι της μητέρας της οικογενειακά βάρη, πράγμα που το Συμβούλιο έχει αναγνωρίσει εξομοιώνοντας τη μητέρα της με συντηρούμενο τέκνο. Δεν υπάρχει πλέον, επομένως, καμία διακριτική εξουσία ως προς την εφαρμογή της διάταξης αυτής. Επιπλέον, η άρνηση χορηγήσεως του επιδόματος στέγης θα δημιουργούσε διακρίσεις είτε έναντι των υπαλλήλων εν χρεία, των διαζευγμένων, εκείνων που βρίσκονται σε νόμιμη διάσταση ή των αγάμων, οι οποίοι έχουν ένα ή περισσότερα συντηρούμενα τέκνα και επιπλέον φέρουν το βάρος ενός ή περισσότερων προσώπων που έχουν εξομοιωθεί με συντηρούμενα τέκνα, είτε έναντι των εγγάμων υπαλλήλων των οποίων ο/η σύζυγος εργάζεται και για τους οποίους έχει ληφθεί απόφαση εξομοιώσεως ενός συγγενικού προσώπου με συντηρούμενο τέκνο.
- 10 Το Συμβούλιο αντιτάσσει ότι η ανεπάρκεια των οικονομικών μέσων της προσφεύγουσας έχει ήδη ληφθεί υπόψη για τη λήψη απόφασης περί εξομοιώσεως της μητέρας της με συντηρούμενο τέκνο και ότι δεν είναι δυνατό να ληφθούν για την προσφεύγουσα, ως προς το αυτό πρόσωπο και βάσει των αυτών περιστατικών και αποδεικτικών εγγράφων, δύο κατ' εξαίρεση αποφάσεις, δηλαδή η προβλεπόμενη από το άρθρο 2, παράγραφος 4, και η προβλεπόμενη από το άρθρο 1, παράγραφος 2, γ του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης. Λόγω των διαφορετικών αναγκών και της διαφορετικής σύνθεσης, αφενός των οικογενειών που απαρτίζονται από έναν υπάλληλο και τέκνα, και αφετέρου των απαρτιζομένων από έναν υπάλληλο και ενήλικα πρόσωπα, συντηρούμενα από αυτόν, δεν ενδείκνυται να χαρηγείται επίδομα στέγης στην τελευταία αυτή περίπτωση. Δεν υφίσταται στην περίπτωση αυτή καμία δυσμενής διάκριση, διότι στις περιπτώσεις, τις οποίες αναφέρει η προσφεύγουσα, πρόκειται για καταστάσεις διαφορετικές, για τις οποίες προβλέπεται ρητά από τον κανονισμό υπηρεσιακής κατάστασης διαφορετική μεταχείριση.

- 11 Το παράρτημα VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης προβλέπει στο άρθρο 1, παράγραφος 2, γ και στο άρθρο 2, παράγραφος 4, δύο διαφορετικές, ειδικές και αιτιολογημένες αποφάσεις, που λαμβάνονται βάσει αποδεικτικών εγγράφων, για τη χορήγηση του επιδόματος στέγης αφενός, και του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου αφετέρου, σε υπαλλήλους που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις, οι οποίες κανονικά απαιτούνται για να αναγνωρισθεί το δικαίωμα επί των παροχών αυτών. Καμία από τις διατάξεις αυτές δεν αναφέρεται στην άλλη. Ενώ το άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, απαιτεί ο υπάλληλος να «αναλαμβάνει . . . πραγματικά οικογενειακά θάρη», στην περίπτωση που αφορά το άρθρο 2, παράγραφος 4, ο υπάλληλος πρέπει να έχει «νομίμους υποχρεώσεις διατροφής» έναντι προσώπου «του οποίου η συντήρηση συνεπάγεται γι' αυτόν σημαντική επιβάρυνση». Προφανώς η προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, είναι λιγότερο αυστηρή από την προβλεπόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 4.
- 12 Από αυτό έπεται ότι η χορήγηση της μιας από τις παροχές που αφορούν οι εν λόγω δύο διατάξεις δεν προδικάζει τη χορήγηση της άλλης, ούτε αναγνωρίζοντας αυτόματα το δικαίωμα επί της παροχής, αλλά ούτε και αποκλείοντάς το.
- 13 Αυτό, εξάλλου, επιβεβαιώνεται από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του παραρτήματος VII, που αναγνωρίζει στον υπάλληλο το δικαίωμα της κατ' αποκοπή πληρωμής των εξόδων ταξιδιού, από τον τόπο τοποθέτησης στον τόπο καταγωγής, «για αυτόν τον ίδιο και, αν αυτός δικαιούται του επιδόματος στέγης, για το/τη σύζυγό του και για τα συντηρούμενα πρόσωπα κατά την έννοια του . . . άρθρου 2». Η διατύπωση της διάταξης αυτής καλύπτει, επομένως, ρητά την ενδεχόμενη περίπτωση υπαλλήλου, ο οποίος δικαιούται το επίδομα στέγης και ο οποίος δεν δικαιούται την εν λόγω καταβολή παρά μόνο για συντηρούμενο πρόσωπο που εμπίπτει στην περίπτωση του άρθρου 2, παράγραφος 4.
- 14 Εφόσον είχε υποβληθεί αίτηση, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή και εφόσον, από τα δικαιολογητικά έγγραφα που της είχαν υποβληθεί, προέκυπτε, κατά την προσφεύγουσα, ότι αυτή έφερε πράγματι οικογενειακά θάρη, η πρώτη ήταν υποχρεωμένη να λάβει την απόφαση της βάσει της διατάξεως αυτής και μόνο, χωρίς να προδικάζεται η απόφαση αυτή από την απόφαση, που είχε προηγουμένως ληφθεί, περί εξομοίωσης της μητέρας της προσφεύγουσας με συντηρούμενο τέκνο.

- 15 Κατά το Συμβούλιο, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να διαθέτει επ' αυτού διακριτική εξουσία που να της επιτρέπει να αρνείται, ενδεχομένως, τη χορήγηση επιδόματος στέγης ακόμα και αν αποδεικνύεται ότι ο υπάλληλος φέρει πράγματι οικογενειακά βάρη.
- 16 Η άποψη όμως αυτή δεν βρίσκει κανένα έρεισμα στο γράμμα της εν λόγω διατάξεως. Πράγματι, ο υπάλληλος ο οποίος συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στη διάταξη αυτή «δικαιούται επιδόματος στέγης». Ενώ αυτή η διάταξη απαιτεί, όπως και το άρθρο 2, παράγραφος 4, «ειδική και αιτιολογημένη απόφαση της αρμόδιας για διορισμούς αρχής» για να αναγνωρισθεί το δικαίωμα επί του επιδόματος στέγης, δεν προβλέπει, αντιθέτως προς το άρθρο 2, παράγραφος 4, ότι η απόφαση αυτή «δύναται κατ' εξαίρεση» να ληφθεί.
- 17 Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι αν υπάλληλος, που βρίσκεται στην κατάσταση της προσφεύγουσας, edικαιούτο επιδόματος στέγης θα υφίστατο ευνοϊκή υπέρ αυτού διάκριση, σε σχέση με υπάλληλο ο οποίος εκπληρώνει τις κατά νόμο υποχρεώσεις διατροφής έναντι συγγενικού του προσώπου, καταβάλλοντας ένα χρηματικό ποσό και εξασφαλίζοντας στο συγγενή αυτό στέγη σε κατάλληλο ίδρυμα.
- 18 Εντούτοις, ο κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης, προβλέποντας τη χορήγηση επιδόματος στέγης στους υπαλλήλους που αναλαμβάνουν «πραγματικά οικογενειακά βάρη», έχει σκοπό να διευκολύνει τους υπαλλήλους να ζουν με τα μέλη εκείνα της οικογένειάς τους, ακόμα και εκτός από συζύγους ή παιδιά, τα οποία βρίσκονται σε αδυναμία να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές τους ανάγκες. Αντιθέτως, η περίπτωση του υπαλλήλου που φέρει σημαντικά οικονομικά βάρη, λόγω των κατά νόμο υποχρεώσεων διατροφής που έχει έναντι μέλους της οικογένειάς του, αντιμετωπίζεται από το άρθρο 2, παράγραφος 4.
- 19 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, απονέμει δεσμία εξουσία στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, η οποία οφείλει να λάβει την ειδική και αιτιολογημένη απόφαση που αναγνωρίζει δικαίωμα επιδόματος στέγης, μόλις διαπιστώσει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή.
- 20 Στην προκειμένη περίπτωση, από τη δικογραφία συνάγεται ότι, για να αιτιολογήσει την απορριπτική απόφαση έναντι της προσφεύγουσας, η διοίκηση

στηρίχθηκε, αφενός, στην υφισταμένη κατά τη γνώμη της απαγόρευση λήψεως σωρευτικής απόφασης εξομοιώσεως συγγενικού προσώπου με συντηρούμενο τέκνο και της αναφερόμενης στο άρθρο 1, παράγραφος 2, γ, απόφασης και, αφετέρου, σε ορισμένους πόρους της μητέρας της προσφεύγουσας. Εντούτοις, όσον αφορά τους πόρους αυτούς, δεν αμφισβητήθηκε ότι είναι ασήμαντοι και ότι η προσφεύγουσα φέρει, κατά το μεγαλύτερο μέρος, τα έξοδα συντήρησης της μητέρας της.

- 21 Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης είναι νομικώς πεπλανημένη και, επομένως, η απόφαση πρέπει να ακυρωθεί.
- 22 Σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης, εναπόκειται στο καθού θεσμικό όργανο να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης και να προβεί, λαμβάνοντας υπόψη την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, γ, όπως διευκρινίσθηκε πιο πάνω, σε νέα εξέταση της κατάστασης της προσφεύγουσας, ως προς τις προϋποθέσεις που απαιτούνται από τη διάταξη αυτή, βάσει των αποδεικτικών εγγράφων που έχουν υποβληθεί από την προσφεύγουσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 23 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή το Συμβούλιο ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση περί μη χορηγήσεως του επιδόματος στέγης στην προσφεύγουσα.

2) Καταδικάζει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

Galmot

Everling

Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 19 Ιανουαρίου 1984.

Ο γραμματέας

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

P. Heim

Y. Galmot

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ G. FEDERICO MANCINI
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1983¹

*Κύριε πρόεδρε,
κύριοι δικαστές,*

1. Αντικείμενο της υπόθεσης, την οποία καλείστε να εκδικάσετε, είναι διαφορά μεταξύ μονίμου υπαλλήλου και κοινοτικής διοίκησης: ο πρώτος ζητεί την καταβολή του επιδόματος στέγης, η δεύτερη αρνείται την υποχρέωσή της να του το καταβάλει. Η διαμάχη τους συνεπάγεται ερμηνευτικό πρόβλημα: πράγματι, θα πρέπει να αποφανθείτε αν στον υπάλληλο στον οποίο έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα επί του επιδόματος που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων για πρόσωπο το οποίο έχει «εξομοιωθεί» προς συντηρούμενο τέκνο, μπορεί να χορηγηθεί επίσης το επίδομα στέγης δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ, του ίδιου κειμένου. Η περίπτωση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι δεν υπάρχουν σχετικά νομολογιακά προηγούμενα.

Τα πραγματικά περιστατικά. Η Gabriella Erdini, υπάλληλος στην υπηρεσία του Συμβουλίου, απεύθυνε, στις 23 Ιουλίου 1981, αίτηση προς το διευθυντή διοικήσεως του οργάνου αυτού, ζητώντας να της καταβάλλεται το επίδομα στέγης βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ, που αναφέρθηκε πιο πάνω. Προς στήριξη της αίτησής της, ισχυρίστηκε ότι η μητέρα της — που είχε ήδη εξομοιωθεί, από 1ης Νοεμβρίου 1978, προς συντηρούμενο τέκνο για την καταβολή του σχετικού επιδόματος — δεν εξαρτιόταν από αυτή μόνο οικονομικά, αλλά κατοικούσε μαζί της: από αυτό έπεται ότι η τελευταία (εννοώ η Erdini) είχε αναλάβει ρόλο αρχηγού οικογενείας. Με υπηρεσιακό σημείωμα της 25ης Σεπτεμβρίου 1981, ο διευθυντής διοικήσεως την πληροφορήσε ότι η αίτησή της ήταν απαράδεκτη διότι:

α) η εξομοίωση οποιουδήποτε μέλους της οικογενείας προς συντηρούμενο τέκνο

¹ — Μετάφραση από τα ιταλικά.